

[illegible]

haklarından bahsedeceğiz. İzzet ve şerefin tamamı kudret elinde bulunan, dilediğini zelil yapıp dilediğini izzetli kılan Allah Te'âlâ, henüz anılmaya değer bir varlık bile değilken insanı yaratmış[1], ona kendisinden ruh üfleme suretiyle onur ve itibar kazandırmıştır.[2]

İnsanın yeryüzünde halife ve saygı değer (mükerrrem) varlık olarak yaratılması, yaratıkların birccedil;oğundan üstün kılınması, ona sorumluluklar (emanet) yüklemesi kendisine verilen değer bir gâstergesidir. Kerim kitabımızda,

Yüce Rabbimiz; إِنَّاعَرَضْنَاالْأَمَانَةَعَلَىالسَّمَاوَاتِوَالْأَرْضِوَالْجِبَالِفَأَبَيْنَأَنيَحْمِلْنَهَاوَأَشْفَقْنَمِنْهَاوَحَمَلَهَاالْإِنسَانُإِنَّهُكَانَظَلُوماًجَهُولاً& "Biz emaneti, gâmlere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten ccedil;ekindiler, (sorumluluğundan) korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o ccedil;ok zalim, ccedil;ok cahildir" [3] وَلَقَدْكَرَّمْنَابَنِيآدَمَوَحَمَلْنَا㻫ُمْفِيالْبَرِّوَالْبَحْرِوَرَزَقْنَا㻫ُممِّنَالطَّيِّبَاتِفْضِيلاً& "And olsun ki, biz insanoğullarını şerefli kıldık, onların karada ve denizde gezmesini sağladık, temiz şeylerle onları rızıklandırdık, yaratıklarımızın pek ccedil;oğundan üstün kıldık"

[illegible]

dünyasında henüz bilinmiyorken Müslümanlar bu ilkeleri biliyor ve kendi ülkelerinde bunu uyguluyorlardı. Bu yüzden olmak üzere yeni çağlarda insan hakları düşüncesi önce din, felsefe ve sanat etrafında başlamış, ilk defa 1215’te İngiltere’de kral ile din adamları ve işçi, esnaf halk kesimi arasında haklar yeniden tespit edilmişti. Bu, ekonomik olarak, halkın da hakları olduğu manasında ilk kazanımdı. Ama insanlar hala renklerinden ve ırklarından dolayı aşağılanıyorlardı. İlk defa Amerika’da 1771’de Virginia insan hakları bildirisinde, bütün insanların doğuştan eşit derecede hür ve bağımsız oldukları ve bu hakların vazgeçilmez olduğu, egemenliğin halka ait olduğu, yönetimin halkın mutluluğu için var olduğu gibi siyasi ve sosyal haklar güvence altına alınmıştı. [7] Ancak bunun üzerinden iki asır geçtikten sonra 10 Aralık 1948’de dünyada yüzbinlerce insanının yaşamını yitirdiği ikinci dünya savaşının hemen arkasından Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kabul edilerek yürürlüğe girdi. Bu beyanname ile Bütün insanlar, özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdanla donatılmışlardır, birbirlerine kardeşlik anlayışıyla davranırlar. Herkes ırk, renk, cinsiyet, din, dil, milliyet, düşünce gibi alanlarda ayırım gözetmeksizin temel insan haklarına sahiptir. Herkesin yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliğine hakkı vardır. Herkes yasa önünde eşittir. Herkesin, alışma, işini özgürce seçme, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanma hakkı vardır. Kanaat ve ifade özgürlüğü vardır. [8] Her ne kadar evrensel insan hakları beyannamesini ülkeler kabul etse bile ülke halklarının bu haklardan tam olarak yararlandığı söylenemez. Nitekim basın ve medyada renklerinin kızıl veya siyah olmasından dolayı ayrımcılığa maruz kalan insanların hak mücadelesine olduğu zaman şahit olmaktayız. Peki, insan hakları beyannamesinden yaklaşık on üç asır önce irat edilen veda hutbesi nedir ve bu hutbe ile ne tür kazanımlar sağlanmıştır. Kıymetli Müslümanlar! A. Veda Hutbesi: Allah Resulü (sav)’in hicri 10. yılda hac farızasını ifa için Mekke’ye gelip, Veda Haccı sırasında irat ettiği hutbelere verilen isimdir. Veda Hutbesi yalnız Arafat’ta irat edilen hutbe olmayıp; Arafat’ta arefe günü, Mina’da bayramın ilk günü, yine Mina’da bayramın ikinci günü irat edilen hutbelerin bütününüdür. [9] Bunlardan meşhur olanı Arafat’ta, sayıları kadın erkek 140.000’i aşan bir topluluğa irat edilen hutbedir. [10] Allah Resulü’nün bu hutbesi, yalnız Müslümanlara okunmuş sıradan bir hutbe olmayıp, bütün insanlığa yönelik tarihi bir sesleniş ve insan hakları evrensel beyannamesidir. Bu hutbe, İslam’ın temel konularına temas etmesi, kişisel hak ve özgürlüklere yani hayat hakkına, hürriyet hakkına, eşitlik hakkına, milliyet haklarına, kadın ve erkek haklarına vurgu yapması, cahiliye adetlerini ortadan kaldırması bakımından önemlidir. Hutbede 7-8 yerde geçilen ve paragraf başlarını oluşturan "EY İNSANLAR!" hitabı, bu hutbenin evrensellik yönünü, yani bütün insanlığa şamil olma özelliğini ortaya koyar. bu kelime ile Hz. Peygamber, sadece huzurundaki Müslümanlara değil, orada bulunmayan gayr-i müslim hatta inançsız bütün insanlara seslenmeyi hedeflemiştir. O’nun bu hutbe ile ilan ettiği prensipler, davetin başlangıcında henüz yalnızken, işkencelere maruz kalmışken ve gözaltındaki insanların ağır işleri prensiplerin aynısıdır. B. Kapsamı: 1571; 1610; 1607; 1575; 1575; 1604; 1606; 1575; 1587; 1548; 1575; 1587; 1605; 1593; 1608; 1575; 1605; 1606; 1609; 1571; 1576; 1610; 1606; 1604; 1603; 1605; 1548;

هَلْ
تَدْرُونَ
أَىُّ يَوْمٍ
هَذَا؟ قَالَ وَهُوَ
الْيَوْمُ
الَّذِى
يَدْعُونَ
يَوْمَ
الرُّءُوسِ
قَالُوا :
اللَّهُ
وَرَسُولُهُ
أَعْلَمُ
قَالَ :هَذَا
أَوْسَطُ
أَيَّامِ
التَّشْرِيقِ
هَلْ
تَدْرُونَ
أَىُّ بَلَدٍ
هَذَا؟ قَالُوا :
اللَّهُ
وَرَسُولُهُ
أَعْلَمُ
قَالَ :هَذَا
الْمَشْعَرُ
الْحَرَامُ ثُمَّ قَالَ :إِنِّى لاَ
أَدْرِى
لَعَلِّى لاَ
أَلْقَاكُمْ
بَعْدَ هَذَا
أَلاَ
وَإِنَّ
دِمَاءَكُمْ
وَأَمْوَالَكُمْ
وَأَمْوَالَكُمْ
عَلَيْكُمْ
حَرَامٌ
كَحُرْمَةِ
يَوْمِكُمْ
هَذَا فِى
بَلَدِكُمْ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Doğum Haftası- 1993-4), TDV. Yay. , Ankara-1996. S. 17-82. [8] Bak. İnsan Hakları Beyannamesi [9] Kamil Miras, Tecrid-i Sarih, D.İ.B. Yay., Ank., 1972, C. 10, s. 396 [10] Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi , İrfan Yay., İst., 1990, C. 1, s. 273 [11] Şamil İslam Ansiklopedisi, C. 7, s. 369 [12] Maide 5/32 [13] Hucurat 49/12 [14] Bakara 2/188 [15] Nisa 4/58 [16] Bakara 2/275 [17] Nisa 4/1 [18] Hucurat 49/11 [19] İsra 17/9 [20] Şamil İslam Ansiklopedisi, C. 7, s. 369

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)